

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟ

Η στήλη περιλαμβάνει μια ευρεία θεματολογία που αναφέρεται στην πολιτική του Υπουργείου Πολιτισμού, αλλά και των μεγάλων κρατικών και ιδιωτικών θεατρικών φορέων που συνδιαμορφώνουν το πεδίο της πολιτιστικής πολιτικής. Επίσης, στη στήλη εξετάζονται θέματα που σχετίζονται με τις κοινωνικές εξελίξεις και την αντανάκλασή τους στο θέατρο (όπως για παράδειγμα το κίνημα του “me-too” και η πανδημία), καθώς και θέματα που σχετίζονται με την ευρωπαϊκή πολιτιστική πολιτική, έτσι όπως αυτή σχεδιάζεται και υλοποιείται από βασικούς ευρωπαϊκούς και διεθνείς πολιτιστικούς οργανισμούς.

Πολιτιστική Πολιτική, Θέατρο και Εξελίξεις στην Ευρώπη, 2019 - 2024

Ειρήνη Πολυδώρου

Περίληψη: Στο παρόν επιχειρείται μια συνοπτική επισκόπηση της εσωτερικής πολιτιστικής πολιτικής κατά τη χρονική περίοδο της τρέχουσας θητείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία ξεκίνησε με τις Ευρωεκλογές του Μαΐου του 2019 και θα ολοκληρωθεί με τις επόμενες Ευρωεκλογές του Ιουνίου του 2024. Το κύριο ερώτημα αποτελεί η κριτική διερεύνηση των πεπραγμένων, των προκλήσεων και των προοπτικών επί της ιεράρχησης του πολιτισμού στην πολιτική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αναδεικνύοντας πτυχές που αφορούν ειδικά στο θέατρο.

Λέξεις-κλειδιά: Πολιτιστική Πολιτική, Θέατρο, Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο Πολιτισμός στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Ατζέντα κατά την Εκκίνηση της Θητείας

Με την ανάληψη της ηγεσίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2019 η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν όρισε τον στόχο της για μια *γεωπολιτική* Επιτροπή (Bassot, 2020). Υπό αυτό το πρίσμα, στην πολιτική ατζέντα της Επιτροπής προωθείται ο ρόλος της Ένωσης στο διεθνές στερέωμα, όπως αποτυπώνεται στον άξονα με τίτλο: *Μια ισχυρότερη Ευρώπη στον κόσμο*¹, έναν από τους έξι άξονες πολιτικών προτεραιοτήτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την περίοδο 2019 - 2024. Οι υπόλοιποι πέντε άξονες περιλαμβάνουν “μια Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία”, “μια Ευρώπη έτοιμη για την Ψηφιακή Εποχή”, “μια Οικονομία στην Υπηρεσία των Ανθρώπων”, την “Προώθηση του Ευρωπαϊκού τρόπου ζωής” και “μια Νέα Ωθηση για την Ευρωπαϊκή Δημοκρατία” (φον ντερ Λάιεν,

¹ Από άποψης πολιτιστικής πολιτικής και θέσης της Ευρώπης στον κόσμο, υπάρχει το σκέλος της πολιτιστικής διπλωματίας και των διεθνών πολιτιστικών σχέσεων, ωστόσο αντικείμενο του παρόντος αποτελεί η εσωτερική πολιτιστική πολιτική.

2019) και σχεδιάστηκαν σε συνέχεια της αντίστοιχης Στρατηγικής Ατζέντας του Συμβουλίου (European Council, 2019).

Ενδεικτικό της χαμηλής ιεράρχησης του πολιτισμού απ' αρχής της θητείας είναι το γεγονός ότι κατά τον σχηματισμό των χαρτοφυλακίων της νέας τότε Επιτροπής, δεν αναφερόταν σε κανέναν τίτλο χαρτοφυλακίου ο όρος *πολιτισμός*, ούτε και η *παιδεία* (Culture Action Europe, 2019). Κατόπιν έντονων πιέσεων της Κοινωνίας των Πολιτών και Ευρωβουλευτών δημιουργήθηκε από την Πρόεδρο φον ντερ Λάιεν η Επιτροπή Πολιτισμού και Παιδείας, στο πλαίσιο της στρατηγικής προτεραιότητας περί *Πρώθησης του Ευρωπαϊκού τρόπου ζωής* (Bassot, 2020).

Ο Πολιτισμός μετά την Αναθεώρηση της Ατζέντας λόγω COVID-19²

Τον Ιούνιο του 2020, την κρίσιμη στιγμή του σχεδιασμού του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού για την επερχόμενη επταετία 2021-2027,³ η Επιτροπή επέμεινε στην πρότασή της για μείωση του βασικού καναλιού χρηματοδότησης του πολιτισμού, του προγράμματος *Δημιουργική Ευρώπη* (Creative Europe) (European Parliament, 2020). Ωστόσο, η πρόταση της Επιτροπής ανατράπηκε κατόπιν συντονισμένης κινητοποίησης Ευρωβουλευτών και Κοινωνίας των Πολιτών, οδηγώντας σε αύξηση κατά 63% και φτάνοντας τα 2,5 δισεκατομμύρια ευρώ για την επταετία 2021-2027 (European Parliament, 2021).

Ακόμη, μετά το ξέσπασμα της πανδημίας COVID-19, το Συμβούλιο των Υπουργών Πολιτισμού υπό την Κροατική τότε Προεδρία υιοθέτησε Διακήρυξη (EU2020HR, 2020) για μια βιώσιμη πολιτική έναντι των επιπτώσεων της πανδημίας στους Πολιτιστικούς και Δημιουργικούς Τομείς (ΠΔΤ) και για δέσμευση χρηματοδοτικών πόρων, συγκεκριμένα για τον πολιτισμό, στον υπό συζήτηση (τότε) προπομπό του μετέπειτα Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF - Recovery and Resilience Facility).⁴ Ως προτεραιότητες προωθήθηκαν η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση στις οποίες άλλωστε κατέστη υποχρεωτικό να κατανεμηθεί το 37% και το 20% αντίστοιχα των κονδυλίων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Κατά τα άλλα, 14 από τις 26 χώρες συμπεριέλαβαν τον πολιτισμό στα εθνικά σχέδια για την ανάκαμψη και εκτιμάται ότι δόθηκε περί το 2% του RRF για τον πολιτισμό σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, όχι όμως και σε εθνικό (Culture Action Europe, 2021).

Σημαντικότερες Δράσεις της Επιτροπής για το Θέατρο

Συνολικά, η ανταπόκριση της Επιτροπής για τον πολιτισμό στην πανδημία ήταν, κυρίως, η παραχώρηση ευελιξίας προθεσμιών και τρόπων υλοποίησης υπό εξέλιξη προγραμμάτων, η δημιουργία πλατφόρμας διαλόγου και ανταλλαγής καλών πρακτικών, η ανακοίνωση οδηγιών για

² Σε μια σύντομη αναφορά αν και εκτός αντικείμενου του παρόντος, μετά την πανδημία η πολιτική Ατζέντα αναθεωρήθηκε εκ νέου και λόγω του πολέμου στην Ουκρανία. Στον τομέα του πολιτισμού δόθηκε έκτακτη στήριξη μέσω χρηματοδοτήσεων για Ουκρανούς καλλιτέχνες και πολιτιστικούς οργανισμούς της τάξεως των 5 εκατομμυρίων ευρώ για το 2023 μέσω του *Creative Europe* (Creatives Unite, 2023).

³ Δηλαδή το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (MFF – Multiannual Financial Framework 2021 – 2027).

⁴ Στα ελληνικά απαντάται και ως Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Αποσκοπεί στην στήριξη των κρατών μελών έναντι των επιπτώσεων του COVID-19 έως το 2026. Συνολικά διαθέτει 723,8 δισεκατομμύρια ευρώ (τιμές 2021) εκ των οποίων τα 385,8 δισεκατομμύρια ευρώ είναι σε μορφή δανείων και 338 δισεκατομμύρια ευρώ είναι σε μορφή επιδοτήσεων.

ασφαλές άνοιγμα του πολιτισμού, αλλά και η διεύρυνση χρηματοδοτήσεων (και) για τον πολιτισμό σε περαιτέρω ταμεία όπως τα: Προσωρινό Ταμείο, SURE, Coronavirus Response Investment Initiative, European Strategic Investment Fund, European Guarantee Fund, δίνοντας στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να κατευθύνουν άμεσα προς τον πολιτισμό ευρωπαϊκούς πόρους (European Commission, 2021).

Παράλληλα, καταγράφηκε ότι το θέατρο ήταν ο δεύτερος μεγαλύτερος τομέας απορρόφησης των κονδυλίων του άξονα του *Πολιτισμού* του προγράμματος *Δημιουργική Ευρώπη* (2014 - 2020),⁵ οδηγώντας την Επιτροπή και την Γερμανική Προεδρία του Συμβουλίου να δημιουργήσουν το 2020 την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για το Θέατρο (ETI - European Theatre Initiative) (European Commission, 2023). Στο πλαίσιο της ETI διεξήχθη το 2020 το πρώτο Ευρωπαϊκό Φόρουμ Θεάτρου με συμμετοχή 150 φορέων και απότοκο τη Διακήρυξη της Δρέσδης, την οποία υπογράφουν 12 μεγάλα ευρωπαϊκά δίκτυα θεάτρου και παραστατικών τεχνών, καλώντας επειγόντως για πολιτικές ανάκαμψης (European Theatre Forum, 2020). Τον Μάιο του 2023 διεξήχθη το δεύτερο Ευρωπαϊκό Φόρουμ Θεάτρου με σκοπό την οικοδόμηση ενός οδικού χάρτη για την αντιμετώπιση των κρίσιμων προκλήσεων για το μέλλον του θεάτρου και κύριο αίτημα την εξειδικευμένη στήριξη του θεάτρου από τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς (European Commission, 2023).

Επιπροσθέτως, σε συνέχεια της ETI δημιουργήθηκε η πλατφόρμα Perform Europe⁶, ένα χρηματοδοτικό σχήμα το οποίο εντάσσεται στο πρόγραμμα *Δημιουργική Ευρώπη 2021 - 2027*, εστιάζει στον Ευρωπαϊκό τομέα παραστατικών τεχνών και αφορά στη στήριξη έργων με χαρακτηριστικά βιωσιμότητας, συμπερίληψης, ισορροπίας και καινοτομίας με συνολικό προϋπολογισμό για το 2023⁷ ύψους 2,1 εκατομμυρίων ευρώ⁸ (Perform Europe, χ.χ.).

Ένα ιδιαίτερα σημαντικό μέτρο ήταν η προώθηση της συλλογής στατιστικών στοιχείων για τους Πολιτιστικούς και Δημιουργικούς Τομείς, απαντώντας στο επί μακρόν αυτό αίτημα και οδηγώντας το 2022 στην πρώτη μελέτη για την Κατάσταση των Θεάτρων στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Commission, 2022). Αν και στη μελέτη διατυπώνονται αδυναμίες επί των στοιχείων (European Theatre Convention, χ.χ.), πρόκειται για εξαιρετικά σημαντική εξέλιξη καθώς είναι η πρώτη φορά που διατίθεται χαρτογράφηση εστιασμένη στον τομέα του θεάτρου, συγκριτική μεταξύ χωρών, αλλά και ως εκτίμηση για το Ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε πλέον, υπάρχει βάση νομιμοποίησης των επιχειρημάτων της Κοινωνίας των Πολιτών του θεάτρου και χάραξης ουσιαστικών πολιτικών με μακροπρόθεσμο ορίζοντα, εφόσον υφίσταται η πολιτική βούληση.

⁵ Σημειώνεται εδώ ότι γενικές γραμμές, τα κύρια εργαλεία χρηματοδότησης για το θέατρο σε Ευρωπαϊκό επίπεδο εντάσσονται στον άξονα: *Πολιτισμός (Culture strand)* του προγράμματος *Δημιουργική Ευρώπη (Creative Europe)* διαμέσου έργων (projects) συνεργασίας, δικτύων και πλατφορμών, καθώς επίσης και του χρηματοδοτικού σχήματος για την κινητικότητα των καλλιτεχνών Culture Moves Europe.

⁶ Η πλατφόρμα *Perform Europe* αποτελεί συνεργασία των φορέων: International network for contemporary performing arts (IETM), European Festivals Association (EFA), Circostrada, European Dancehouse Network (EDN), IDEA Consult και Pearle - Live Performance Europe.

⁷ Η πλατφόρμα ξεκίνησε ως πιλοτικό πρόγραμμα την περίοδο 2020 - 2022 και έλαβε τη στήριξη της Επιτροπής και για την περίοδο 2023 - 2026.

⁸ Αναφέρεται ότι για το 2023 θα χρηματοδοτηθούν με μέγιστο ποσό τα 60.000 έκαστη, περίπου 35 παραγωγές συνεργασιών φορέων από τουλάχιστον τρεις χώρες εκ των σαράντα που συμμετέχουν στο πρόγραμμα *Δημιουργική Ευρώπη (Creative Europe)*. Η πρόσκληση για αιτήσεις αναμένεται να ανακοινωθεί στα τέλη του 2023 (Perform Europe, χ.χ.).

Συζήτηση και Συμπεράσματα: Πρόσφατες Εξελίξεις, Προκλήσεις και Προοπτικές

Συνοψίζοντας το θέμα των προκλήσεων στην Ευρώπη για το θέατρο και τον πολιτισμό, ως πρώτο ζήτημα τίθεται κατά κύριο λόγο η χαμηλή ιεράρχηση του πολιτισμού στην πολιτική ατζέντα, καθώς οδηγεί στη σταθερή πρόκριση άλλων προτεραιοτήτων, αλλά και στην ανάδειξη νέων προκλήσεων για τον πολιτισμό που δημιουργούν καθ' αυτές οι στρατηγικές προτεραιότητες, όπως η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση.

Ενδεικτικά, χρειάστηκε να περάσουν σχεδόν δύο έτη μετά την παρέλευση της προθεσμίας προκειμένου να ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών η Οδηγία 2019/790 περί Copyright στην Ψηφιακή Ενιαία Αγορά, η οποία μεταξύ άλλων διασφαλίζει δέουσα και αναλογική αμοιβή για δημιουργούς και ερμηνευτές (European Commission 2021b; 2023b)⁹. Επιπλέον, με την έλευση της τεχνητής νοημοσύνης δημιουργούνται νέα δεδομένα για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας (Madiaga, 2023). Ταυτόχρονα, το 76,5% των ερωτηθέντων της μελέτης για την Κατάσταση των Θεάτρων στην ΕΕ δεν είναι σε θέση να προχωρήσουν σε αλλαγές προς την πράσινη μετάβαση λόγω περιορισμένων πόρων (European Commission, 2022). Περαιτέρω, αν και η Επιτροπή δημιούργησε το *Νέο Ευρωπαϊκό Bauhaus* (European Union, 2023), ως σύνδεση μεταξύ Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, σχεδίου, καινοτομίας, υψηλής αισθητικής και ψηφιακής εποχής, η συγκεκριμένη πρωτοβουλία, δεν αξιοποιεί τον πολιτισμό οριζόντια ως καταλυτική δύναμη αλλαγής νοοτροπίας και μοντέλων παραγωγής και κατανάλωσης προς την πράσινη, την ψηφιακή ή όποια μετάβαση (UNESCO, 2015).

Από την άλλη πλευρά, παρά τις τάσεις της Επιτροπής για υποβάθμιση του πολιτισμού, πρόκειται για μια χρονική περίοδο σχηματισμού momentum προς ένα ευρωπαϊκό status επαγγελματιών του πολιτισμού με προστασία κοινωνικών και εργασιακών δικαιωμάτων. Πέραν των τοποθετήσεων της Κοινωνίας των Πολιτών, το ζήτημα θίγεται σε πλήθος σημαντικών πηγών όπως η *Μελέτη για την Κατάσταση των Θεάτρων στα κράτη μέλη της ΕΕ* (European Commission, 2022), η *Μελέτη για την Κατάσταση των Καλλιτεχνών στην Ευρώπη* (European Parliament, 2021b), αναφορές του ΟΟΣΑ (OECD, 2020) και της UNESCO (UNESCO, 2022), τα συμπεράσματα της *Διάσκεψης για το Μέλλον της Ευρώπης* (Conference on the Future of Europe, 2022), το *Πλάνο Δράσης των Υπουργών Πολιτισμού για την περίοδο 2023 - 2026* (Council of the European Union, 2022) και η *Νέα Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τον Πολιτισμό και τις Διεθνείς Πολιτιστικές Σχέσεις της ΕΕ* (European Parliament, 2022). Επιπλέον, το θέμα προωθείται σταθερά από μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με σειρά δηλώσεων, δράσεων, διοργανώσεις εκδηλώσεων, κοινοβουλευτικών ερωτήσεων και ψηφισμάτων (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2020; 2020b, 2021) με αποκορύφωμα το Ψήφισμα για την *Κατάσταση (Status) των Καλλιτεχνών και την Πολιτιστική Ανάκαμψη στην ΕΕ* (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2021b) και πλέον αναμένεται το από κοινού Ψήφισμα των Επιτροπών Πολιτισμού και Απασχόλησης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για ένα *Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για την Κοινωνική και Επαγγελματική Κατάσταση των Καλλιτεχνών και Επαγγελματιών των ΠΑΤ* (European Parliament, 2023).

⁹ Τον Ιούλιο του 2021, έναν μήνα μετά την παρέλευση της προθεσμίας 23 χώρες δεν είχαν ενημερώσει την Επιτροπή για τα μέτρα ενσωμάτωσης των Οδηγιών στο εθνικό τους δίκαιο (European Commission, 2021b). Τον Φεβρουάριο του 2023 η Επιτροπή παρέπεμψε στο Δικαστήριο της ΕΕ τις χώρες: Βουλγαρία, Δανία, Φινλανδία, Λετονία, Πολωνία, Πορτογαλία (European Commission, 2023b).

Υπογραμμίζεται επίσης η πρόσφατη πρωτοβουλία της Ισπανικής προεδρίας του Συμβουλίου για την Διακήρυξη του Κάθερες τον Σεπτέμβριο του 2023 (Spanish Presidency, 2023), η οποία ανατοποθετεί τον πολιτισμό ανοιχτά πρώτον, ως δημόσιο αγαθό, άρα χρήζον κρατικής μέριμνας για πρόσβαση όλων, δεύτερον ως οριζόντια πολιτική και τρίτον, ως έναν από τους στόχους του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (UN Sustainable Development Goals - SDGs), άρα σαφώς ψηλότερα στην πολιτική ατζέντα (Culture 2030 Goal campaign 2019; UNESCO 2022;). Μάλιστα, ακολουθώντας την εξαιρετικά σημαντική Διακήρυξη MONDIACULT της UNESCO (2022), καθώς επίσης και τον Χάρτη του Πόρτο Σάντο, πρωτοβουλία της Πορτογαλικής Προεδρίας του 2021, η Διακήρυξη του Κάθερες μεταξύ άλλων διατυπώνει για πρώτη φορά έναν πολιτικό ορισμό για τον πολιτισμό, απαντώντας σε ένα πρόβλημα δεκαετιών για την πολιτιστική πολιτική (Porto Santo Conference, 2021).

Σημειωτέα και η άποψη ότι για μια ουσιαστική πολιτική αναβάθμιση του πολιτισμού απαιτείται αναθεώρηση των Συνθηκών, για την ένταξή του στις συμπληρωματικές αρμοδιότητες της Ένωσης, όπως αμφιλεγόμενα επιχειρείται για την παιδεία (Duff, 2023; ETUCE, 2022). Στον αντίλογο, ο επικείμενος Κανονισμός για την Ελευθερία του Τύπου (European Parliament, 2023b), η Οδηγία Copyright και η Οδηγία anti-SLAPPs μεταξύ άλλων, επιβεβαιώνουν ότι δεν αποτελεί εμπόδιο για την άσκηση Ευρωπαϊκής πολιτιστικής πολιτικής το γεγονός ότι ο πολιτισμός παραμένει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και η Επιτροπή λειτουργεί συντονιστικά και υπό την αρχή της επικουρικότητας.

Συμπερασματικά, ο πολιτισμός δεν απειλείται ουσιαστικά από την τρέχουσα νομική του βάση. Πρόκληση και ταυτόχρονα ευκαιρία αποτελεί η οριζόντια ένταξή του στις μακροπρόθεσμες στρατηγικές προτεραιότητες της Ένωσης, όπως η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση¹⁰, όπου μπορεί να ωφεληθεί σημαντικά, αλλά και να τις ωφελήσει πολλαπλασιάζοντας τον αντίκτυπό τους. Αλλιώς, η χαμηλή ιεράρχηση του πολιτισμού στην ατζέντα συνολικά παραμένει ως ουσιαστική τροχοπέδη. Δεύτερη πρόκληση και ευκαιρία εντοπίζεται στο θετικό momentum για τα εργασιακά δικαιώματα στον κλάδο. Το θέμα είναι να μην χαθεί αυτό το momentum εν όψει αλλαγής ατζέντας λόγω διαδοχής της Προεδρίας του Συμβουλίου, των επικείμενων Ευρωεκλογών, αλλά και των διεθνών εξελίξεων.

Κλείνοντας με άνω τελεία, στο παρόν δεν εξετάστηκε η εξωτερική, αλλά η εσωτερική πολιτιστική πολιτική της Ένωσης¹¹, η οποία ωστόσο εκτιμάται ότι μελλοντικά θα επηρεαστεί από προκλήσεις στο διεθνές γίγνεσθαι και τις παγκόσμιες γεωπολιτικές εξελίξεις. Οι υπό εξέλιξη πολεμικές συγκρούσεις και η κρίσιμη άνοδος διεθνώς βίας, ρητορικής μίσους, παραπληροφόρησης και άλλων προκλήσεων επί κοινωνικής συνοχής, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κράτους δικαίου, απότοκων κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών και γεωπολιτικών κρίσεων, αναμένεται να φέρουν αντίκτυπο στις προτεραιότητες της επόμενης θητείας, ενδεχομένως και πιο εγκάρσιες τακτικές υλοποίησης των στρατηγικών, επιδρώντας συνεπώς (και) σε πολιτικές χαμηλότερα στην ατζέντα, όπως ο πολιτισμός.

¹⁰ Κατά την εκτίμηση της γράφουσας η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση θα παραμείνουν στην πρωτοκαθεδρία των προτεραιοτήτων και στην επόμενη θητεία.

¹¹ Στους περιορισμούς του παρόντος ο περιορισμός της έκτασης, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Bassot, E. (2020). The von der Leyen Commission's priorities for 2019-2024, *European Parliamentary Research Service*, European Parliament.
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/646148/EPRS_BRI\(2020\).646148_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/646148/EPRS_BRI(2020).646148_EN.pdf)
- Conference on the Future of Europe. (2022). *Report on the Final Outcome - The Future is in your hands*.
<https://shorturl.at/cgstT>
- Council of the European Union. (2022). *Council Resolution on the EU Workplan for Culture 2023 - 2026*.
<https://www.consilium.europa.eu/media/60399/st15381-en22.pdf>
- Creatives Unite. (2023). *Support for Ukrainian artists, cultural and creative professionals and organisations*. <https://creativesunite.eu/article/eu-supports-ukraine-through-culture>
- Culture Action Europe. (2019). *Bring Back Culture, Ms. President!*.
<https://cultureactioneurope.org/news/bring-back-culture-ms-president-new-campaign-from-culture-action-europe/>
- Culture Action Europe. (2021). *Culture in the EU's National Recovery and Resilience Plans*. Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/4mf4f725>
- Culture 2030 Goal campaign. (2019). *Culture in the Implementation of the 2030 Agenda*.
https://www.agenda21culture.net/sites/default/files/culture2030goal_en_exres.pdf
- Duff, A. (2023). *Discussion Paper - Raising the stakes on constitutional reform: The European Parliament triggers treaty change*, European Policy Center.
https://www.epc.eu/content/PDF/2023/Constitutional_Reform_DP.pdf
- ETUCE - European Trade Union Committee for Education. (2022). *ETUCE position on the role of education in the Conference on the Future of Europe*. <https://www.csee-etuce.org/en/news/etuce/4985-education-trade-union-on-the-role-of-education-in-the-conference-on-the-future-of-europe>
- EU2020HR – Croatian Presidency of the Council of the European Union. (2020). *Ministers of Culture and Media discussed measures aimed at assisting the cultural and creative sector*.
<https://tinyurl.com/2ncsj989>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2020). *Σχέδιο Ανάκαμψης για την Ευρώπη*, <https://shorturl.at/hotFT>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2020β). *Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 17ης Σεπτεμβρίου 2020 σχετικά με την πολιτιστική ανάκαμψη της Ευρώπης*. <https://tinyurl.com/mr3usewn>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2021). *Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 20ής Οκτωβρίου 2021 σχετικά με την κατάσταση των καλλιτεχνών και την πολιτιστική ανάκαμψη στην ΕΕ*.
<https://tinyurl.com/49wup9ru>
- European Commission. (2021). *Coronavirus Response - How the EU responds to the coronavirus outbreak in support of the cultural and creative sectors*. <https://tinyurl.com/5h3ckb5x>
- European Commission. (2021b). *Copyright: Commission calls on Member States to comply with EU rules on copyright in the Digital Single Market*.
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_704
- European Commission. (2022). Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Study *The Situation of Theatres in the EU Member States*, Publications Office of the European Union.
<https://data.europa.eu/doi/10.2766/89198>

- European Commission. (2023). *Culture and Creativity - 2023 European Theatre Forum: proposing a roadmap for the sector's future*. <https://culture.ec.europa.eu/news/2023-european-theatre-forum-proposing-a-roadmap-for-the-sectors-future>
- European Commission. (2023b). *The European Commission decides to refer 11 Member States to the Court of Justice of the European Union for failing to fully transpose EU copyright rules into national law*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_704
- European Commission. (χ.χ.). *Culture and Creativity - European Theatre Initiative*. <https://tinyurl.com/4bwnvsfm>
- European Council. (2019). *A New Strategic Agenda, 2019 - 2024*. <https://www.consilium.europa.eu/media/39914/a-new-strategic-agenda-2019-2024.pdf>
- European Parliament. (2020). *Long-term EU budget: MEPs slam cuts to culture and education*. <https://tinyurl.com/ypwaacv2>
- European Parliament. (2021). *MEPs approve the EU's new culture programme*. <https://tinyurl.com/ypxkvex8>
- European Parliament. (2021b). *The Situation of Artists and Cultural Workers and the post-COVID-19 Cultural Recovery in the European Union - Background Analysis*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/652250/IPOL_STU\(2021\).652250_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/652250/IPOL_STU(2021).652250_EN.pdf)
- European Parliament. (2022). *European Parliament resolution of 14 December 2022 on the implementation of the New European Agenda for Culture and the EU Strategy for International Cultural Relations (2022/2047(INI))*. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0444_EN.html
- European Parliament. (2023). *Draft Report with recommendations to the Commission on an EU framework for the social and professional situation of artists and workers in the cultural and creative sectors (2023/2051(INL))*. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CJ28-PR-746742_EN.pdf
- European Parliament. (2023b). *Proposal for a Regulation establishing a common framework for media services in the internal market (European Media Freedom Act), and amending Directive 2010/13/EU*. <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-new-push-for-european-democracy/file-european-media-freedom-act>
- European Theatre Convention. (χ.χ.). *European Commission Releases First-Ever Study of Theatres Across Europe*. <https://www.europantheatre.eu/news/eu-releases-first-ever-study-of-theatres-across-europe>
- European Theatre Forum. (2020). *European Theatre Forum 2020 - Performing Arts in Focus*. <https://www.europantheatreforum.eu/>
- European Union. (2023). *New European Bauhaus*. <https://shorturl.at/zABT4>
- Madiega, T. (2023). *Artificial Intelligence Act*. European Parliamentary Research Service, European Parliament. <https://shorturl.at/gAE34>
- OECD. (2020). *Culture shock: COVID-19 and the cultural and creative sectors*. <https://tinyurl.com/49v85u58>
- Perform Europe. (χ.χ.). *About Perform Europe* <https://performeurope.eu/nutshell>
- φον ντερ Λάιεν, Ο. (2019). *Μια Ένωση που επιδιώκει περισσότερα - Το πρόγραμμά μου για την Ευρώπη*. https://commission.europa.eu/system/files/2020-04/political-guidelines-next-commission_el.pdf
- Porto Santo Conference. (2021). *Porto Santo Charter*. <https://portosantocharter.eu/the-charter/>
- Spanish Presidency. (2023). *Caceres Declaration*. <https://shorturl.at/gnERX>
- UNESCO. (2015). *UNESCO's work on culture and sustainable development: evaluation of a policy theme*. <https://shorturl.at/gGLOQ>

UNESCO. (2022). *UNESCO World Conference on Cultural Policies and Sustainable Development – MONDIACULT 2022 - Final Declaration*. <https://shorturl.at/oJUX9>

Βιογραφικό: Η Ειρήνη Πολυδώρου είναι απόφοιτος της Δραματικής Σχολής Βεάκη με πολυετή παρουσία στον χώρο του θεάτρου και του θεάματος, κάτοχος πτυχίου Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας (ΔΕΤ) του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (πρώην ΑΣΟΕΕ), πτυχίου Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών, European Diploma in Cultural Project Management από το Fondation Marcel Hicter, Μεταπτυχιακού Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου και Υποψήφια Διδάκτωρ του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ).

Στοιχεία επικοινωνίας: E-mail <irinipolidorou@gmail.com>